

Speelforum VI * Het Recht op Spel. Het Kinderrechtenverdrag in de praktijk

Universiteit
Leiden

Dit jaar viert het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind zijn 30ste verjaardag. Hoe kunnen wij dit juridische instrument optimaal benutten om betere speelkansen voor kinderen te creëren? Hoe vertalen we het naar beleid, onderwijs en praktijk? Tijdens dit Speelforum lieten drie sprekers hun licht schijnen over deze vragen: Froukje Hajer, Ilse van der Put en Ton Liefwaard.

Froukje Hajer, voorzitter Ruimte voor de Jeugd, adviseur jeugdbeleid en kinderrechten

“Spelen is belangrijk voor kinderen. Thuis. Op straat. Op school. We weten dat kinderen zich beter ontwikkelen als ze spelen. Maar dan moeten ze die kans wel krijgen.”

Froukje Hajer heeft ruim 35 jaar ervaring op het terrein van het jeugdwerk, sociaal cultureel werk, Brede Schoolbeleid en kinderrechten. Zij luistert, adviseert en verbindt praktijk en beleid en zet zich in voor het Recht op Spelen, onder meer als lid van de kerngroep van het netwerk Child Friendly cities. Froukje publiceert regelmatig en helpt organisaties en gemeenten bij het verbeteren van speelkansen. Haar meest recente publicatie is *Werk maken van spelen*, een pleidooi voor beter speelbeleid. www.kind-spel-ruimte.nl

Holistisch

Het VN Verdrag inzake de Rechten van het Kind is een juridisch instrument, maar ook richtinggevend voor beleid en pedagogisch handelen. Aan het recht op spel is een apart artikel gewijd: [artikel 31](#) dat handelt over het recht op vrije tijd, spel en recreatie: “De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op rust en vrije tijd, op deelneming aan spel en recreatieve bezigheden passend bij de leeftijd van het kind, en op vrije deelneming aan het culturele en artistieke leven.” Maar spelen is niet alleen artikel 31. Het zit in het hele verdrag.

Art. 3. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, (openbare /particuliere instellingen, rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen) vormen de belangen van het kind de eerste overweging.

Art. 12: Vormen van eigen mening, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.

Art 13: Het kind heeft het recht op vrijheid van meningsuiting; dit recht omvat mede de vrijheid inlichtingen en denkbeelden

Art.14: Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst.

Art 15: Vrijheid van vereniging en vrijheid van vreedzame vergadering.

Art 16: Geen inmenging privé-leven, aantasting van zijn of haar eer en goede naam.

Art 17: Toegang waarborgen tot informatie en materialen mbt welzijn en gezondheid.

Art. 19: Maatregelen en maatregelen beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, of misbruik, verwaarlozing exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik.

Art 24: Gezondheid en op voorzieningen voor de behandeling van ziekten.

Art 27: Een toereikende levensstandaard voor totale ontwikkeling

Art 29: Het onderwijs aan het kind dient te zijn gericht op de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind.

General Comment

International Play Association (IPA) heeft in 2006 aandacht gevraagd voor een General Comment (GC), om meer aandacht te krijgen voor het vergeten artikel 31. Dit heeft in 2013 geleid tot [GC 17](#).

In GC-17 staan tien zorgen ('concerns') geformuleerd over de speelkansen van kinderen:

1. Onvoldoende erkenning van het belang van vrij spel
2. Onveilige en gevaarlijke leefomgevingen
3. Intolerantie voor kinderspel in de openbare ruimte
4. Onvoldoende toegang tot natuur
5. Balans tussen leerzame risico's en veiligheid
6. Prestatiedruk, met name in het onderwijs
7. Overgestructureerd en geprogrammeerd dagschema
8. Onvoldoende artistieke en culturele mogelijkheden
9. Toenemende rol van elektronische media
10. Marketing en commercialisering van spel.

Een kindvriendelijke gemeente

Thuis, op school en in de buurt groeien kinderen op. Spelen is de motor van hun ontwikkeling. In hoeverre kinderen ook de kans krijgen om te spelen, hangt mede af gemeentelijk beleid. Goede voorzieningen voor kinderen en gezinnen dragen bij aan een gezonde ontwikkeling van kinderen en voorkomen duurdere zorg.

Spelen raakt veel beleidsterreinen die van invloed zijn op speelkansen van kinderen en jongeren.. Iedere gemeente hanteert daarbij haar eigen indeling.

Speelbeleid vraagt om samenspel

Volwassenen bepalen de speelmogelijkheden van kinderen. Thuis, op school, op de opvang, in de zorg en in de buurt. Binnen en buiten. Professionals en vrijwilligers. Het speelwerkveld is van iedereen: van ouders, sportclubs, natuurbeheerders, het onderwijs, de (gezondheids)zorg, de kunsten en het jeugdwerk (kinder- en jongerenwerk), ontwerpers en vele anderen. En vooral van de kinderen zelf! Ieder speelt een eigen rol. Samenspel is nodig om alle kinderen in alle gemeenten optimale speelkansen te bieden. Daarbij is een visie op spelen de basis!

Ilse van der Put, Bendeleider van [de Speeltuinbende](#).

“Samen buiten buitenspelen legt de basis voor de inclusieve samenleving. Een samenleving waar iedereen, met of zonder handicap mee telt en mee kan doen.”

Ilse van der Put is al 10 jaar de bevoegde bendeleider van de Speeltuinbende. Ze heeft ruim 30 jaar ervaring op het gebied van participatie en empowerment van kinderen, zowel in Nederland als daar buiten. Recent is de Speeltuinbende in samenwerking met VNG gestart met het Leernetwerk Samen Spelen. Dit leernetwerk is onderdeel van het [VNG programma “Iedereen doet mee”](#), het programma waarmee VNG samen met de Nederlandse gemeentes handen en voeten geeft aan het VN verdrag inzake de rechten van mensen met een handicap. Ilse is lid van het bestuur van Ruimte voor de Jeugd. www.empowermentbyplaying.nl

VN Verdrag Handicap

De preambule VN Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (VN Verdrag Handicap) verwijst naar het Kinderrechtenverdrag: “Erkennend dat kinderen met een handicap op voet van gelijkheid met andere kinderen alle mensenrechten en fundamentele vrijheden ten volle moeten kunnen genieten, daarbij in herinnering roepend de toezeggingen die de Staten die Partij zijn bij het **Verdrag inzake de rechten van het kind** in dat verband hebben gedaan, ...”

Ratificatie door Nederland is verbonden aan een uitvoeringsagenda. Want: in een papieren verdrag kun je niet spelen. Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) aan de slag met 25 koplopergemeenten met lokale inclusieagenda <https://vng.nl/iedereen-doet-mee>. Wel schrikken: het gaat over alles en iedereen, het hele leven. Ook spelen. Wordt ook daar steeds vergeten, terwijl samen spelen de basis is voor een inclusieve samenleving.

Leernetwerk Samen spelen: 11 gemeenten zetten hun kennis bij elkaar.

Inclusieagenda en Leernetwerk zijn achterdeurtjes om spelen op de gemeentelijke agenda te krijgen via de ambtenaar inclusie. Met VN Verdrag Handicap heb je iets in handen om spelen verplicht in het gemeentelijk beleid te krijgen.

Ton Liefwaard, Unicef-hoogleraar Kinderrechten aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van Universiteit Leiden.

“Artikel 31 IVRK is een unieke kinderrechtenbepaling. Het onderstreept het belang van vrije tijd, spel en recreatie voor de ontwikkeling van kinderen. In 2013 heeft het VN-Comité voor de Rechten van het Kind in een zogenoemd ‘algemeen commentaar’ aanbevelingen gedaan hoe dit recht handen en voeten te geven. Het zou goed zijn als alle Nederlandse gemeenten rekening houden met dit recht in hun beleid en duidelijk maken hoe alle kinderen binnen hun gemeentegrenzen ervan kunnen profiteren.” (Uit ‘Werk maken van spelen’, 2016)

Ton Liefwaard studeerde rechten aan de Vrije Universiteit van Amsterdam en was werkzaam bij het Gerechtshof Amsterdam als senior-gerechtssecretaris en bij de juridische faculteit van de VU als promovendus en docent Jeugdrecht. Liefwaard publiceert op het terrein van kinderrechten, jeugd(straf)recht, vrijheidsbeneming van kinderen, geweld tegen kinderen en participatie van kinderen. <https://www.universiteitleiden.nl/medewerkers/ton-liefwaard>

In het blad BuitenSpelen 2019-2 staat een interview met Ton Liefwaard. Een citaat:

“Door dit verdrag zijn kinderen mensen met eigen rechten geworden. En het eigenaarschap van die rechten ligt bij het kind. Voor volwassenen is dat wel even wennen. Tegelijkertijd positioneert het verdrag kinderen ook als lid van een gemeenschap, een familie, een gezin. Groeiende autonomie van kinderen en verbondenheid met anderen zijn twee aspecten om rekening mee te houden bij de implementatie van het Kinderrechtenverdrag. Het verdrag heeft de regels van het spel fundamenteel veranderd.” (...)

“De Nederlandse overheid is gebonden aan het Kinderrechtenverdrag. Het is niet vrijblijvend. De overheid moet de rechten van kinderen meewegen in alle relevante beleidkeuzes, er budget voor vrijmaken en verantwoording afleggen. Met dit recht in de hand kun je dus het gesprek aangaan met de overheid: hoe hebben jullie kinderrechten meegenomen in je afwegingen? De overheid moet haar keuzes expliciet maken. Je kunt hiermee dus tegenwicht bieden aan de vanzelfsprekendheid en dominantie van bijvoorbeeld economische belangen. Overigens is het verdrag ook van betekenis voor bedrijven, het onderwijs en zelfs voor ouders en andere opvoeders.”

Zevende Speelforum op donderdag 28 november 2019

Speelforum VII organiseren wij samen met Maïke Kooijmans, Lector Opvoeden voor de toekomst, Fontys Hogeschool Pedagogiek Tilburg. Werktitel: “De spelende professional, kwestie van (de)professionalering?”. De uitnodiging volgt in september.